

Katja Bjørns betagende nye videoinstallation *A Ride on the River* genaktiverer halvglemte lag i vores kollektive bevidsthed. FOTO: VIBORG KUNSTHAL

Kosmisk. Katja Bjørn åbner for ursluserne med betagende videoinstallation i Viborg Kunsthall. Trine Boesen holder sig mere på det tørre.

Fra undergrundskaskader til det ydre rum

AF JACOB WAMBERG

Splaash! Vandet fosser ind over cementgulvet i det mørklagte, to etager høje udstillingsrum i Viborg Kunsthall, mens en bastone eller snarere dump rystelse forplanter sig op i beskuerens krop og gør den ledsagende rislelyd så meget desto mere foruroligende. Selv om man står i sikker afstand på rundgangen på første sal, er den sort-hvide illusion fra computerprojektorerne slående og giver indtryk af en gedigen oversvømmelse. Det gurglende vand strømmer endda ind fra rektangulære, kloakagtige åbninger, der synes at åbne mod mere vidtfavnende, men utilgængelige rum.

Katja Bjørns (f. 1967) betagende nye videoinstallation *A Ride on the River* kan nok give nervøse tics hos enhver, der er opfostret med dagens dystre klimaudsigter og måske frygter kælderoversvømmelsen efter det næste skybrud. Men som det er typisk for kunstneren, peger installationen videre end disse allerede globale trusler og ud mod et tolkningsrum, man bedst kan kalde mytologisk.

For efter langvarig hypnotisk stirren ned i den turbulente strøm, der væder gulvet med sin tørre, pixelerede lyskastning, opdager man ting og sager, som floden river med sig eller bløtter fra sit mørke dyb. En nøgen kvinde sejler pludselig forbi med kuriøst bensaksende bevægelser. En tom robåd med afkastede

årer gokker ind i en af udstillingsrummets piller og flyder stumfilmsagtigt videre. Noget, der i begyndelsen ligner et kæmpeøje fra en dybtliggende Leviathan, det gammeltestamentlige havuhyre, træder frem som en klode, der gennemløber en hel døgncyklus fra skyggelægning til lys og tilbage.

FLODTUREN er tydeligvis ikke af den valsende Donau-agtige slags. Snarere dykker vi ned i vand af den type, Freud kaldte oceanisk – det vand, vi skulpede rundt i i livmoderens trygge favn, og som let kortslutter til det kaotiske verdensdyb, som ligger, før den gammeltestamentlige gud fik sat patriarkalsk skik på materien og blandt andet besejret Leviathan. Den religionshistorisk skolede kunstner har ikke for ingenting valgt »chora« som domænenavn i sin e-mail, for chora var den græske variant af dette jødiske verdensdyb, den kvindelige urbeholder, der omtales i Platons skabelsesmyte i dialogen *Timaios*. Vraggodset i installationens flod dukker således op og forsvinder, på samme vis som skrøbelige former opstår og forgår i denne kosmiske livmoder.

Måske det dermed er selve livets flod, vi stirrer ned i, den tidsstrøm, der river os alle med sig, og som det paradoksalt nok kræver musikalitet at tilpasse sig – det, der med en lidt new age-agtig vending hedder at komme i flow. De ildflueagtige lyskugler, der af og til lyser op i strømmen, er i hvert fald efterglimt af de småbåde med petroleumsbrændende ild, som Bjørn satte ud i flodens analoge

virkelighedsfælde, Skjern Å. Hermed ihukommer hun lignende småbåde på Ganges, som hinduer sætter ud ved Varanasi som tegn på overgivelse til skæbnen.

Det virkelig forfriskende ved Bjørns installation er, at den genaktiverer sådanne halvglemte lag i vores kollektive hukommelse og gør dem kropsligt følbare, uden det virker det mindste patetisk eller belærende, endside new age-agtigt frelst. Der er noget sjovt klassisk over mange af Bjørns værker – som har man egentlig altid kendt dem, selv om de er tydeligt egensindige og først skabt nu. Måske er de blot det, man kalder veloplagne?

Dermed affejes også de krakilere, der blot vil sige, at Bjørn har forset sig på udenlandske billedmagere, der har noget med vand. Videokunstneren Bill Viola med sine personer, der i patosfyldt slowmotion overskyldes af syndflodsagtige kaskader eller dukker frem fra dybet. Eller mesterinstruktøren Andrej Tarkovskij, hvis besættelse af rindende og dryppende vand allerede i dansk kontekst har inficeret Lars von Trier. Viborg-installationen udspringer dog lige så meget af Katja Bjørns eget langvarige mellemværende med vand, der først fandtes indespærret i akvarielignende videoskulpturer, hvor diverse havfruer svømmede rundt og længtes efter at undslippe de elektroniske kasser, hvis de ellers kunne.

Det kan de så nu, hvor der er sprængt hul på skærmen i denne ustoppelige og uudgrundelige undergrundskaskade. Den er klart en omvej til Viborg værd.

OVEN på Bjørns hypnotiske værk er det lidt en kold tyrker at bevæge sig over i kunsthallens anden fløj, hvor Trine Boesens *Into Dimension* manøvrerer mellem vægbilleder og installation. De to kunstnere mødes for så vidt på en vis kosmisk tone, men hvor Bjørn altså dykker ned i den våde afgrund, er det et anderledes tørt og atmosfæreløst kosmos, vi træffer hos Boesen (f. 1972). Med mindelser om den etiopisk-amerikanske kunstner Julie Mehretu udgøres det af sprængte figursværme. I modsætning til Mehretus rene konstruktivisme er de geometriske former dog her iblandet horder af mere håndgribelige genstande, især hverdagslig teknologi, som vejskilte, badekarsriste, ventilatorpropeller, stikkontakter, badevægte og hjul, men af og til også mere organiske former.

Malerierne og akvarellerne – og deres udvidelse til bemalede roterende cylindere i et af de mere installatoriske rum – har nok en egen tør, understatet humor, men på mig virker farverne alligevel for discountagtigt grelle og samtidig ikke præcist nok påført, til at tørheden kommer rigtigt til sin ret. Det mest vellykkede indslag er en video, Boesen har produceret i samarbejde med Viborgs internationale påskønnede Animation Workshop. Her er maleriernes sværme af ting blevet til en slags rumskrot i kredsløb, som man på skægt undersøgende vis glider ind og ud mellem.

Katja Bjørn, A Ride on the River; Trine Boesen, Into Dimension, Viborg Kunsthall. Begge til 24. februar.